

Bilag til Beretn. ang. Lovf. om Børn uden for Ægteskab m. m.

I omtrent $\frac{1}{4}$ av tilfellene kommer saken for domstolene; der har i de siste år vært omkring 1100 saker. Det er betydelig mere enn efter den foregående lov, da der bare var 200—250. Det vilde imidlertid neppe blitt mindre efter den Stangske proposisjon; som oftest er det vel selve bidragsplikten — og ikke arve- og navneretten — som driver mannen til å anlegge sak.

Når saken er kommet for retten, skal denne avgjøre, om mannen er virkelig far (d. v. s. om han og ingen annen har vært sammen med piken i det kritiske tidsrum) eller om han bare er bidragspliktig (d. v. s. at han, men kanskje også andre har vært sammen med piken) eller om han helt må frikjennes.

En av hovedinnvendingene mot arveretten var som bekjent, at en sådan rett forutsatte konstatering av virkelig farskap, men at dette ikke lot sig bevise d. v. s. bevise ad medicinsk eller naturvidenskapelig vei. Arverettens tilhengere innrømmet, at medisinsk kunde vel ikke farskapet bevises. Men det behøvet man heller ikke å kreve her mere enn i andre saker, hvor man jo ofte nøier sig med juridisk bevis. Det kan nu spørres: hvorledes har domstolene stillet sig i den forløpne tid?

Her er å merke, at lovens tekst stiller dommeren helt fritt med hensyn til bevisbedømmelsen; ja den betoner endog sterkt, at dom for farskap alene må avsies, når dommeren ikke finner noen tvil. Og da loven skulde settes ut i praksis, påminnet centraladministrasjonen dommerne om å vise forsiktighet i disse vanskelige spørsmål.

Allikevel har domstolene ikke veket tilbake for å gi dom for virkelig farskap i temmelig stor utstrekning. Der foreligger statistiske opplysninger herom for årene 1916—1922. Ser man på tallene for hele riket under ett, viser det sig, at i 8—10 pct. av sakene blir farskapet erkjent i retten. 40—50 pct. av sakene ender med dom for farskap og 25—30 pct. ender med dom for bidragsplikt. I 12—15 pct. av sakene blir den opgivne far helt frikjent. 7—8 pct. av sakene blir avvist eller hevet.

Ser man på tallene særskilt for bygdene, Oslo og de øvrige byer, viser det sig, at i *bygdene* med de mere enkle og gjennomsiktige forhold er farskapsprocenten høiest, i *Oslo* minst, mens de *øvrige byer* ligger mellom bygdene og Oslo.

Man har undertiden påstått, at den gamle prosessordning med partsed var gunstigere for mor og barn. Men det stemmer ikke med statistikkens tall. Under den gamle ordning blev den opgivne far helt frikjent i 30—40 pct. av sakene. Under den nye ordning er frikjennelsesprocenten sunket til under det halve.

Den nye ordning, hvorefter der kan bli to slags „fedre“ — de virkelige og de bidragspliktige — har dog medført en ulempe som ikke heftet ved den gamle lov. Når den opgivne far nemlig blir kjent for bidragspliktig, vil det si det samme som at moren ved dom har fått en plett på sitt rykte. Centraladministrasjonen har imidlertid søkt å avsvække ulempene herved, idet den har gitt fødselsregisterførerne beskjed om, at når de utferdiger attester for slike barn, skal der på disse stå, at faren er ukjent.

4) Med hensyn til *farens økonomiske plikter* overfor mor og barn var Stangs og Castbergs proposisjon enige om, at de måtte skjerpes ganske betydelig og at der i selve loven måtte fastsettes visse lavgrenser (minstesatser) — det siste for å motvirke fylkesmennes tendens til å gå altfor lavt med bidragene. Der var også enighet om, at bidragene skulde innkreves av bidragsfogden *ex officio*, og ikke som før alene efter begjæring av moren. Disse bestemmelser gikk også over i loven. Der kan neppe være tvil eller tvist om, at de bare har virket til det gode.

På grunn av prisnivåets stigning blev minstesatsene i 1920 hevet med ca. 130 pct. Da prisnivået så gikk ned igjen, blev satsene i 1923 senket med ca. 20 pct. Minstesatsen for opfostringsbidraget er nu 25 kr. mnd. i by og 20 kr. mnd. på landet. Det er snaut nok. For bortsatte barn betales der her på Østlandet i private familier 40 kr. mnd. og i barnehjem 50—90 kr. mnd. Det blir såvisst ingen „forretning“ for moren å få barn utenfor ekteskap.

Det svake punkt er nu som altid inndrivelsen av bidragene. Den slår ofte klikk, især naturligvis i nedgangstider. Kunde vi få tilbake adgangen til å true med tvangsarbeide efter fylkesmannsbeslutning (og ikke som nu efter domstolsavgjørelse), vilde inndrivelsen uten tvil gå meget bedre. Men tvangsarbeide etter administrativ beslutning har dessverre ingen utsikt til å gå igjennem. Justiskomiteén avviste det enstemmig i 1914, og dessuten er de nuværende anstalter overfylt.

5) Jeg kommer så til navne- og arveretten og her må jeg si noen ord om formålet for denne reform.